

Avdelningen för systemanalys, försörjningstrygghet och statistik
Enheten för utsläppshandel och drivmedel
Marianne Pettersson
marianne.pettersson@energimyndigheten.se

Miljödepartementet

Klimatenhet

Yttrande angående Naturvårdsverkets och Statskontorets rapporter "Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet"

Sammanfattning

- Energimyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag om en tydligt ledande roll för Naturvårdsverket i frågan.
- Avseende Naturvårdsverkets mera detaljerade förslag understryker Energimyndigheten främst väsentligheten i att utveckla möjligheter till nationell samordning och metoder för uppföljning och värdering av nödvändiga åtgärder i ett sammanhang där bränslesammansättningen förväntas ändras betydligt under en tioårsperiod med ett tydligt inslag av el som drivmedel, samt på längre sikt även beaktar nödvändigheten av ett minskat trafikarbete för att uppnå ett fossilfritt samhälle fram till 2045.

Energimyndighetens ställningstagande

Remissen behandlar två rapporter, dels en rapport från statskontoret och en från naturvårdsverket, som bägge behandlar frågan om ett nytt åtgärdsprogram för översyn av luftkvalitén.

Statskontoret uppdrag har varit att genomföra en översyn och analys av åtgärdsprogrammen för luftkvalitet, med fokus på systemets utformning. Statskontoret konstaterar att det finns en rad brister i nuvarande system och att åtgärdsprogrammen inte har avsedd effekt, nämligen att säkerställa att luftkvalitén uppfyller de gränsvärden fastställs i direktiven.

Analysen visar att det finns två huvudsakliga orsaker till att åtgärdsprogrammen brister. För det första är det svårt att bedöma vilka åtgärder som är mest verkningsfulla, och för det andra är det svårt att besluta om de mest verkningsfulla åtgärderna.

Statskontoret förslår genom förordningsändring att Naturvårdsverket får en stark roll med tydligt ledarskap i frågan genom att Naturvårdsverket får uppgiften att:

- besluta direkt om kommunen eller länsstyrelsen ska ta fram åtgärdsprogram,
- förbättra vägledning,
- kvalitetsgranska fastställda program och slutligen
- följa upp åtgärdsprogrammen.

Även **Naturvårdsverket** framhåller brister i nuvarande system med hänvisningar till Miljömålsberedningen (SOU 2016:47) och regeringen (Skr. 2017/18:230). Bristerna handlar bland annat om att

- åtgärdsprogrammen i flertalet fall varit otillräckliga,
- en stor del av åtgärderna i programmen inte har genomförts eller inte varit tillräckligt effektiva,
- sanktioner saknas då åtgärder inte genomförs eller när miljökvalitetsnormerna inte följs,
- otydlig och problematisk fördelning av ansvar/rådighet mellan kommun, länsstyrelse och regering,
- kompetens- och resursbrist i kommunerna vad gäller mätning, beräkning samt val av åtgärder, och
- brister i genomförandet av luftkvalitetsdirektivet i nationell lagstiftning.

Naturvårdsverket har tagit fram andra kompletterande åtgärder till Statskontorets förslag. Naturvårdsverket pekar på en rad möjliga åtgärder bland annat en nationell åtgärdsplan som kompletterar kommunala och regionala åtgärdsprogram med möjligheter att använda resultat av modelleringsverktyg som utgångspunkt samt samordning av luftmätningar.

Energimyndigheten understryker väsentligheten av metoder som stöder möjligheterna till uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder.

Energimyndigheten väljer att främst kommentera det nationella åtgärdsprogrammet med uppföljande utvärdering av resultaten. I de scenarier Energimyndigheten arbetar med, ser vi en nödvändig övergång till el, biobränslen och fordonsgas för uppfyllnad av politiska beslut och mål avseende utsläppen av växthusgaser. Vidare ser vi nödvändigheten i att ändra och minska trafikarbetet för att nå målen om ett fossilfritt samhälle. Sammantaget resulterar detta även i lägre utsläpp av andra emissioner än växthusgaser och det är väsentligt att nyttja utvärderande metoder för att säkerställa att beslutade åtgärder är effektiva både för att minska utsläppen men även ur ett kostnadsperspektiv.

Datum
2020-06-23

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Robert Andréén. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningschefen Gustav Ebenå, chefsjuristen Rikard Janson samt enhetschefen Anders Wallinder. Föredragande har varit handläggaren Marianne Pettersson.

Robert Andréén

Marianne Pettersson

Beslutet har fattats elektroniskt i Energimyndighetens ärendehanteringssystem